

Nech Brouka žít...

Publicistika Bohuslava Brouka: lekce z nesmiřitelnosti ve dvacátém století

★★★★

Nebýt soukromého nadšení Viktora Debnára, zůstal by Bohuslav Brouk (1912—1978) na mapě československé kultury minulého století vyznačený nanejvýš jako milá kuriozita. Jako publicista, který si kdysi dělal legraci z uctíváčů „Máchova kultu“ a masturbaci bral jako jedinečnou roznětku tvůrčí imaginace. Debnárovou zásluhou je tomu jinak. Od roku 2008 vyšlo sedm Broukových knížek, které mistra předvádějí i v jiných rolích — jako filozofa, estetika, sociologa, biologa, esejistu, prozaika a básníka. Zatím posledním titulem v řadě je skoro šestisetstránkový komplet Broukovy „publicistiky z let 1930—1960“ nazvaný *Na obranu individualismu*. Rozdělený je jasně: 1) psychoanalýza a sexuologie, 2) umění a kultura, 3) společnost a politika. Brouka představuje už ale méně jasně, vlastně jako člověka hluboce rozporného — počínaje mixem ostré prozíravosti s názorovou naivitou na hraně dogmatismu a konče nesourodým vztahem myšlenkové teorie a životní praxe. Jenže právě jízdou po téhle sinusoidě je Brouk atraktivní i pro dnešek.

Patřil do čeledi kapitalistů (byl mladším synem spolumajitele firmy Brouk & Babka), ale držel se módního marxismu a v lecčem i anarchismu. Ve třicátých letech se družil zejména se surrealisty. Tedy salonní avantgardista? Anarchistický individualista? Existencialista s duchem libertina? Psal s gusem, vášnivě a prudce, lačně a bezohledně. Nebyl to bonmot, když řekl: „Na diplomatičnost [...] se vyseru!“ Jeho populárně-naučné texty na vybraná témata z psychoanalýzy jsou dneska vybledlé jako pátý průklep originálu, zato v diagnóze poválečné politické situace byl přesný. Komunismus pochopil správně jako špatně maskovaný útok na lidskou svobodu. Viz jeho stěžejní spis dokončený dekádu po odchodu do exilu *O šalbě svobody a filosofie* (vydaný v Debnárově režii v roce 2011), respektive jednu z posledních vět přítomného svazku: „Boj za svobodu je a zůstane údělem lidstva...“ Brouk jako vědec a politolog ale psal převážně suše, až nudně. Nejzábavnější je dneska to nejméně závazné: Brouk jako pohotový glosátor, který rozebírá věci umění a kultury s Freudem a drzým vtípem vždycky po ruce.

Brouk publikoval od svých sedmnácti let — a jeho první otištěný příspěvek nemohl být žánrově jiný: polemika. Rád se hádal, pro expresivní výraz měl vždycky ve svém slovníku místo, s mladickým elánem provokoval pokojně sedimentující kulturní a společenské velikány i veličiny. A nejen je — takzvanou českou náturu obecně. To nabubřelé „čecháčkovství“, spokojené s obrázkem vlastní výjimečnosti přišpendleným snaživě na klopě. Brouk nesnášel cokoli, co zakrývalo reálný stav. Faleš, modly, sektářství, nesmyslnou

práci, hromadění krámů, sexuálně sešněrovaná „nemešla“, politiku, která „znelidštila život“ a rozvrátila nakonec i jeho oblíbenou surrealistickou družinu. Dával prostě principu slasti zelenou na frontě ducha i těla. I přes celkem zamračenou realitu, v níž žil a kterou definovaly hospodářská krize, druhá světová válka, nástup komunistické totality a třicet let v exilu. Z jedné strany se svým odporem k maloměšťačtví blíží o pár generací staršímu Ladislavu Klímovi, z druhé pak, syntézou vědy a filozofie, třeba o pár generací mladšímu Stanislavu Komárkovi.

A o čem psal Brouk publicista konkrétně? Vedle komunismu samozřejmě také o německém fašismu, o Hitlerovi, kterého charakterizoval jako „sexuálního psychopata“, o antisemitismu, o Bergsonovi, o kých, o lidech a věcech, o sexualitě i estetice. Některé texty později rozpracoval do samostatných studií (*Životní sloh, Stoupa života, O šalbě svobody a filosofie*). S převratem a následným odchodem z Čech se jeho publicistická kariéra v podstatě uzavřela. Na svazek *Na obranu individualismu* navazuje bezprostředně titul *Zde trapno existovat* (2008), který shromáždil Broukovo vesměs beletristické dílo psané v Austrálii a později ve Velké Británii. Jak řečeno úvodem: Nebýt soukromého nadšení Viktora Debnára...

Radim Kopáč

Bohuslav Brouk — Viktor Debnár (ed.): *Na obranu individualismu*, Academia, Praha 2014